

Sygn. akt V CSK 56/15

WYROK
W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 23 października 2015 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Zbigniew Kwaśniewski (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Anna Kozłowska

SSN Hubert Wrzeszcz

w sprawie z powództwa K. H.
przeciwko Towarzystwu Ubezpieczeń Spółce Akcyjnej w W.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 23 października 2015 r.,
skargi kasacyjnej strony pozwanej
od wyroku Sądu Apelacyjnego
z dnia 24 lipca 2014 r.,

oddala skargę kasacyjną.

UZASADNIENIE

Pozwana zarzuciła w apelacji, że Sąd I instancji uwzględnił roszczenie powoda w wysokości przewyższającym zakres zaskarżenia wskazany we wniesionej uprzednio przez powoda skardze kasacyjnej, a więc że orzekł w zakresie, w którym roszczenie zostało już prawomocnie oddalone orzeczeniami poprzedzającymi wniesienie skargi kasacyjnej.

Sąd Apelacyjny oddalił apelację strony pozwanej wyrokiem z dnia 24 lipca 2014 r., uznając, że ograniczenie wartości przedmiotu zaskarżenia w skardze kasacyjnej do kwoty odszkodowania 108.000 zł ponad prawomocnie zasądzoną kwotę 283.797,58 zł nie stanowiło częściowego cofnięcia pozwu ze zrzeczeniem się roszczenia.

Wobec powyższego Sąd odwoławczy uznał, że orzeczenia Sądu Najwyższego i Sądu Apelacyjnego, uchylające wyrok Sądu Okręgowego w części oddalającej powództwo, uprawniały ponownie rozpoznający sprawę Sąd I instancji do orzekania w granicach różnicy między żądaniem pozwu (596.085 zł) a kwotą prawomocnie zasądzoną (283.797,58 zł), gdy w granicach tej różnicy mieści się zasądzona kwota 259.668,52 zł.

W tej sytuacji Sąd odwoławczy ocenił jako niezasadny zarzut obrazy art. 321 k.p.c., uznając, że podobnie rzecz ma się z zarzutem nieważności postępowania z art. 379 pkt 3 k.p.c., gdy w stanie faktycznym sprawy nie mieści się hipoteza przedmiotowej regulacji.

Strona pozwana zaskarżyła ten wyrok w całości zarzucając naruszenie przepisów postępowania mogące mieć istotny wpływ na wynik sprawy.

Zarzut naruszenia art. 378 § 1 k.p.c. w zw. z art. 379 pkt 3 k.p.c. i art. 386 § 2 i 3 k.p.c. uzasadniono pominięciem przez Sąd odwoławczy nieważności postępowania przed Sądem I instancji polegającej na uwzględnieniu roszczenia powoda w zakresie, w którym sprawa została już prawomocnie osądzona przez oddalenie w tym zakresie powództwa.

Naruszenie art. 398¹³ § 1 k.p.c. w zw. z art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. uzasadniła strona skarżąca błędnym uznaniem, że Sąd Najwyższy może rozpoznać skargę kasacyjną ponad zakres zaskarżenia i w przypadku ograniczenia przez powoda zakresu zaskarżenia uchylić wyrok Sądu drugiej instancji w niezaskarżonej części.

Z kolei zarzut naruszenia art. 363 § 3 k.p.c. i art. 366 k.p.c. uzasadniono błędnym uznaniem, że wyrok Sądu w niezaskarżonej części nie uprawomocnia się oraz nie korzysta w tym zakresie w powagi rzeczy osądzonej.

Pozwana wniosła o uchylenie w całości zaskarżonego wyroku oraz wyroku Sądu I instancji w części pkt 1 ponad kwotę 108.000 zł i umorzenie postępowania w zaskarżonej części na podstawie art. 398¹⁹ k.p.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Z mocy art. 398¹³ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach zaskarżenia oraz w granicach podstaw, biorąc z urzędu pod rozwagę nieważność postępowania apelacyjnego.

Skarga kasacyjna strony pozwanej oparta została na trzech zarzutach mieszczących się w ramach drugiej podstawy kasacyjnej, co oznacza, że dla jej uwzględnienia niezbędnym byłoby przesądzenie zarówno o naruszeniu wskazanych w skardze przepisów postępowania, jak i uznaniu przez Sąd Najwyższy, że którekolwiek z zarzucanych w skardze kasacyjnej uchybień procesowych mogło mieć istotny wpływ na wynik sprawy.

Zarzut naruszenia art. 378 § 1 k.p.c. uzasadniony pominięciem przez Sąd odwoławczy nieważności postępowania przed Sądem pierwszej instancji, spowodowanej wydaniem orzeczenia w zakresie prawomocnie już osądzonym, nie może być uznany za trafny. Przepis art. 378 § 1 k.p.c. zostaje naruszony wówczas, gdy Sąd odwoławczy nie weźmie z urzędu pod uwagę nieważności postępowania pierwszoinstancyjnego, a nie wówczas, gdy Sąd ten weźmie tę przesłankę pod uwagę i dokona jej oceny, ale uczyni to w sposób merytorycznie nieaprobowany przez stronę skarżącą. Ta ostatnia sytuacja nastąpiła właśnie w niniejszej sprawie. Sąd Apelacyjny najpierw uznał za niezasadny zarzut obrazy art. 321 k.p.c.,

a następnie stwierdził, że podobnie rzecz się ma z zarzutem nieważności postępowania z art. 379 pkt 3 k.p.c., gdyż w stanie faktycznym sprawy nie mieści się hipoteza przedmiotowej regulacji (s. 9 uzasadnienia zaskarżonego wyroku).

Sąd drugiej instancji wziął więc z urzędu pod uwagę nieważność postępowania przed Sądem I instancji, co przesądza o bezzasadności zarzutu naruszenia art. 378 § 1 k.p.c. Okoliczność, że swoją ocenę w tym zakresie Sąd Apelacyjny uzasadnił nader zwięźle mogłaby ewentualnie stanowić podstawę do sformułowania zarzutu naruszenia art. 328 § 2 k.p.c., ale strona skarżąca nie podniosła tego zarzutu w skardze kasacyjnej, a kognicja Sądu Najwyższego w postępowaniu kasacyjnym ograniczona jest do ram określonych w art. 398¹³ § 1 k.p.c.

Nie okazał się również trafny zarzut naruszenia przez Sąd Apelacyjny art. 398¹³ § 1 k.p.c. przez błędne uznanie, że Sąd Najwyższy może rozpoznać skargę kasacyjną ponad zakres zaskarżenia i uchylić wyrok Sądu drugiej instancji w niezaskarżonej części.

Po pierwsze, art. 398¹³ § 1 k.p.c. jest źródłem obowiązków procesowych Sądu Najwyższego i ten ostatni mógłby ewentualnie dopuścić się jego naruszenia. Po wtóre, sformułowany w skardze kasacyjnej pod adresem Sądu Apelacyjnego zarzut dokonania w istocie błędnej wykładni tego przepisu nie może być uznany za trafny, ponieważ w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku brak jest przypisywanego Sądowi odwoławczemu uznania, że Sąd Najwyższy może rozpoznać skargę kasacyjną ponad zakres zaskarżenia i uchylić wyrok Sądu drugiej instancji w niezaskarżonej części. Takiej wykładni art. 398¹³ § 1 k.p.c. Sąd Apelacyjny nie dokonał w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku i to także przy dokonywaniu oceny zarzutu wyrokowania przez Sąd I instancji w zakresie wykraczającym poza granice żądania (s. 8-9 uzasadnienia).

Również zarzuty naruszenia art. 363 § 3 k.p.c. i art. 366 k.p.c. nie zasługiwały na uwzględnienie, ponieważ Sąd Apelacyjny nie dokonał w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku przypisywanej mu interpretacji, że wyrok Sądu w niezaskarżonej części nie uprawomocnia się i nie korzysta w tym zakresie

z powagi rzeczy osądzonej. Jeśli jednak w ocenie strony skarżącej takie są skutki prawne zaskarżonego wyroku, to zwięzła w tym zakresie ocena prawna zawarta w jego uzasadnieniu, co do braku w stanie faktycznym sprawy elementów hipotezy normy art. 379 pkt 3 k.p.c., wymagała zakwestionowania w skardze kasacyjnej adekwatnym zarzutem procesowym odnośnie do braku spełnienia ustawowych wymogów uzasadnienia orzeczenia. Takiego zarzutu strona skarżąca jednak nie sformułowała, a Sąd Najwyższy rozpoznaje skargę kasacyjną w granicach określonych w art. 398¹³ § 1 k.p.c.

W tym stanie rzeczy Sąd Najwyższy orzekł jak w sentencji na podstawie art. 398¹⁴ k.p.c.

eb